ČISTÁ ENERGIE ZÍTŘKA

MĚSÍČNÍ BULLETIN

2023

Energetika > EU 10

Z obsahu:

- Obecný přístup k reformě trhu s elektřinou
- Akční plán pro větrnou energii
- Fluorované skleníkové plyny

SKUPINA ČEZ | PUBLIC AFFAIRS

ČISTÁ ENERGIE ZÍTŘKA

Energetika > EU 10

2023
MĚSÍČNÍ BULLETIN

ENERGETICKÁ POLITIKA EU | ENERGETIKA V EVROPĚ A VE SVĚTĚ | EVROPSKÉ ZPRÁVY A ZAJÍMAVOSTI | PRÁVNÍ PŘEDPISY A DOKUMENTY EU | O ČEM SE MLUVÍ | UDÁLO SE V BRUSELU | FAQ

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

v říjnu se členské státy v Radě shodly na obecném přístupu k revizi pravidel uspořádání trhu s elektřinou. Podařilo se tak překonat francouzsko-německý spor ohledně podmínek pro využití státem podporovaných schémat přímé podpory čistých zdrojů. Dosažený kompromis umožňuje aplikovat dvoucestné rozdílové smlouvy na různé typy investic, a to včetně stávajících jaderných elektráren. Garantem ochrany hospodářské soutěže by přitom měla být Evropská komise.
Se záměrem dosáhnout dohody o finální podobě tohoto nařízení ještě do konce letošního roku se zástupci Rady, Komise a Evropského parlamentu již sešli k prvnímu kolu meziinstitucionálních jednání. Evropská komise zveřejnila svůj pracovní program pro nadcházející období. Vzhledem k blížícím se volbám do Evropského parlamentu zahrnuje pracovní program pouze nové iniciativy, kterých je stále zapotřebí ke splnění zbývajících závazků Komise nebo které řeší nově vznikající výzvy. Jednou z avizovaných iniciativ je nelegislativní balíček k větrné energii. Ten, včetně akčního plánu pro větrnou energii, zveřejnila Komise dne 24. října. Další nelegislativní dokument, konkrétně návrh klimatického cíle do roku 2040, hodlá Komise předložit v prvním čtvrtletí příštího roku. Nastavení tohoto cíle se stalo určujícím tématem během slyšení v Evropském parlamentu v rámci tzv. grilování adeptů na portfolio Zelené dohody v Evropské komisi. V posledním říjnovém týdnu také Komise zveřejnila zprávu o stavu energetické unie, včetně hodnocení jednotlivých členských států. Zdůraznila, že pro zdárný průběh transformace jsou klíčovým nástrojem vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu.
V Evropském parlamentu ve Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku přijali europoslanci zprávu k návrhu legislativního aktu o průmyslu pro nulové čisté emise. Členové výboru podporují zahrnutí jaderných technologií na seznam technologií, které přispějí k ekologické transformaci a reindustralizaci EU. V rámci pléna by o pozici Evropského parlamentu měli europoslanci hlasovat na listopadovém plenárním zasedání ve Štrasburku. K posunu došlo také v meziinstitucionálním jednání o postupném ukončení fluorovaných skleníkových plynů. Rada a Evropský parlament nalezly dohodu ohledně finální podoby tohoto nařízení.

Příjemné čtení přeje

Zuzana Krejčiříková

ČEZ, a. s. Public Affairs,
Duhová 2/1444, Praha, 140 53
publicaffairs@cez.cz

Zuzana Krejčiříková, ředitelka útvaru Public Affairs | Eva Boudová | Lucie Horová | Michal Jedlička | Daniel Měsíc | Tomáš Pirkl | Karolína Ryšavá | David Števík |

Bulletin je šířen pouze v elektronické podobě a bezplatně.

Texty a informace obsažené v tomto bulletinu jsou považovány za zdroj informací v rámci Skupiny ČEZ a širší veřejnosti. Rozmnožování těchto informací a textů je povoleno za podmínky, že je uveden jejich zdroj. Informace a texty vychází z údajů dostupných v době vydání tohoto bulletinu. Public affairs neručí za správnost a úplnost informací. | Obrázky použité v tomto bulletinu pochází z audiovizuální knihovny Evropské komise, Evropské rady, Evropského parlamentu a serverů Pixabay.com, Pexels.com a Freeimages.com.

OBECNÝ PŘÍSTUP K REFORMĚ TRHU S ELEKTŘINOU

Členské státy EU v říjnu dosáhly dohody (obecného přístupu) ohledně revize pravidel uspořádání trhu s elektřinou, které byly představeny v březnu. Cílem navrhované reformy je snížit závislost cen elektřiny na nestálých cenách fosilních paliv a chránit spotřebitele před cenovými výkyvy, a to zejména zlepšením způsobu fungování dlouhodobého trhu s elektřinou. Dohoda v Radě umožnila zahájení jednání s Evropským parlamentem o konečné podobě nařízení.

Dohodu v Radě o obecném přístupu blokoval spor mezi Francií a Německem ohledně podmínek pro využití státem podporovaných dvoucestných rozdílových smluv (contracts for difference – CfD) pro zařízení na výrobu elektřiny, včetně jaderných. Cestu ke kompromisu otevřela až bilaterální schůzka francouzského prezidenta Macrona a německého kancléře Scholze, která se uskutečnila začátkem října.

Německo se na jedné straně obávalo, že Francie by při využití CfD pro své stávající jaderné elektrárny mohla získat neúměrné zisky, které by přerozdělila průmyslu, což by mu poskytlo významnou konkurenční výhodu oproti průmyslovým podnikům usazených v jiných členských státech. Zároveň se staví proti dotacím francouzské elektřiny, které by narušily hospodářskou soutěž a fungování jednotného trhu.

Dohoda dosažená ministry odpovědnými za oblast energetiky na jednání Rady dne 17. října povoluje aplikovat CfD na různé typy investic, tedy i pro stávající jaderné elektrárny. Garantem ochrany hospodářské soutěže, resp. zachování rovných podmínek při využívání CfD, by měla být Evropská komise. Pokud jde o přerozdělení příjmů plynoucích státu, měly by být výnosy přerozdělené mezi konečné zákazníky. Lze je také použít k financování nákladů na programy přímé podpory či na investice zaměřené na snížení nákladů na elektřinu pro koncové zákazníky.

Členské státy souhlasily s odstraněním dočasné povahy kapacitních mechanismů. Rada také zavedla výjimku z požadavků na limity emisí CO2 pro stávající kapacitní mechanismy, a to do konce roku 2028, což je opatření, které prosazovalo Polsko pro své uhelné elektrárny.

Dále se Rada dohodla, že členské státy mohou do 30. června 2024 uplatňovat strop pro nadměrné tržní příjmy z prodeje elektřiny (u inframarginálních výrobců, tj. z obnovitelných zdrojů, jádra či hnědého uhlí), a to za podmínek specifikovaných v nařízení o intervenci v mimořádné situaci z 6. října 2022.

Co se týká ochrany spotřebitele, souhlasila Rada s přísnějšími pravidly pro dodavatele, aby ochránila zákazníky před výkyvy na velkoobchodních trzích. Všichni zákazníci také budou mít právo podílet se na sdílení energie.

Dosažení obecného přístupu v Radě umožnilo zahájení meziinstitucionálních jednání s Evropským parlamentem o konečné podobě tohoto nařízení. První setkání v rámci trialogu se uskutečnilo neprodleně po přijetí obecného přístupu Rady, tj. dne 19. října, a to s cílem dosáhnout dohody do konce letošního roku.

Více si o reformě trhu s elektřinou můžete přečíst v bulletinu Energetika v EU zde.

.

OBECNÝ PŘÍSTUP K REFORMĚ TRHU S ELEKTŘINOU

AKČNÍ PLÁN PRO VĚTRNOU ENERGII

AKČNÍ PLÁN PRO VĚTRNOU ENERGII

Evropská komise zveřejnila dne 24. října balíček pro větrnou energii, včetně akčního plánu, jehož cílem je rozvoj větrné energie v EU a posílení konkurenceschopnosti evropské výroby v této oblasti. Akční plán přestavuje řadu opatření, která lze k posílení evropského průmyslu větrné energie rychle přijmout.

V rámci směrnice o obnovitelných zdrojích energie, kterou Rada formálně přijala dne 9. října, byl pro podíl obnovitelných zdrojů na celkové konečné spotřebě EU přijat (minimální) cíl do roku 2030 ve výši 42,5 % s tím, že ambicí je dosáhnout 45 %. Splnění tohoto cíle bude v oblasti větrné energie vyžadovat masivní zvýšení instalovaného výkonu. Konkrétně z 204 GW (v roce 2022) na více než 500 GW do roku 2030.

Přitom tempo výstavby větrných elektráren je v poslední době příliš pomalé na to, aby byly tyto cíle splněny. Komise uvádí, že v loňském roce bylo instalováno 16 GW nových větrných projektů, což je nedostatečné s ohledem na potřebných 37 GW ročně pro zajištění cíle podílu OZE do roku 2030.

V rámci akčního plánu proto Komise přichází s návrhem řady opatření, která reagují na specifické výzvy v sektoru větrné energie, mezi které patří složité povolovací postupy, nedostatečný přístup k surovinám či zvýšený tlak ze strany mezinárodních konkurentů. Opatření jsou strukturovaná do šesti pilířů: urychlení zavádění větrných elektráren prostřednictvím rychlejších povolovacích postupů; zlepšení koncepce aukcí; přístup k financím; vytváření spravedlivého a konkurenčního mezinárodního prostředí; posílení dovedností potřebných pro obnovitelné zdroje energie a vypracování charty o větrné energii.

V souvislosti se záměrem zajistit urychlení povolovacích postupů uvedla komisařka pro energetiku Kadri Simson, že kapacita větrných projektů, které jsou v povolovacích řízeních, je čtyřikrát větší než těch ve výstavbě. Řešení situace Komise vidí v urychleném provádění právních předpisů, které nyní vstupují v platnost (včetně revize směrnice o obnovitelných zdrojích energie), a jejich uplatňování v praxi. Důraz zároveň klade na digitalizaci povolovacích postupů na vnitrostátní úrovní. Komisařka také uvedla, že příští měsíc Komise předloží akční plán pro rozvoj elektrických přenosových sítí.

Značnou pozornost Komise věnovala mezinárodnímu konkurenčnímu prostředí. V odvětví obnovitelných zdrojů, včetně oblasti větrné energetiky, sílí konkurenční tlak, zejména z důvodu rostoucí role čínských společností, které využívají různé formy vládní podpory. S cílem zajistit rovné podmínky pro výrobce z EU a usnadnit jim přístup na zahraniční trhy hodlá Komise plně využívat nástrojů na ochranu obchodů a mezinárodního nástroje pro zadávání veřejných zakázek. Kromě toho podpoří přijetí unijních i mezinárodních norem v odvětví větrné energetiky.

Akční plán také nastínil řadu opatření, která

usnadní přístup k financování, a to zejména prostřednictvím Inovačního fondu.
V nadcházející výzvě Komise zdvojnásobí rozpočet na financování projektů výroby čistých technologií (včetně výroby větrných turbín a jejich součástí) na 1,4 miliard eur. Evropská investiční banka (EIB) bude v tomto kontextu poskytovat záruky na snížení rizika. Členské státy také mohou využít flexibilitu, kterou poskytuje pozměněný dočasný krizový a transformační rámec státní podpory.

Reakce zástupců evropského větrného průmyslu na akční plán pro větrnou energii byla v zásadě pozitivní. Generální ředitel sdružení WindEurope ocenil nastíněná opatření v oblasti financování, aukcí a povolovacích postupů s tím, že pomohou evropskému dodavatelskému řetězci a urychlí rozvoj větrných elektráren v EU.

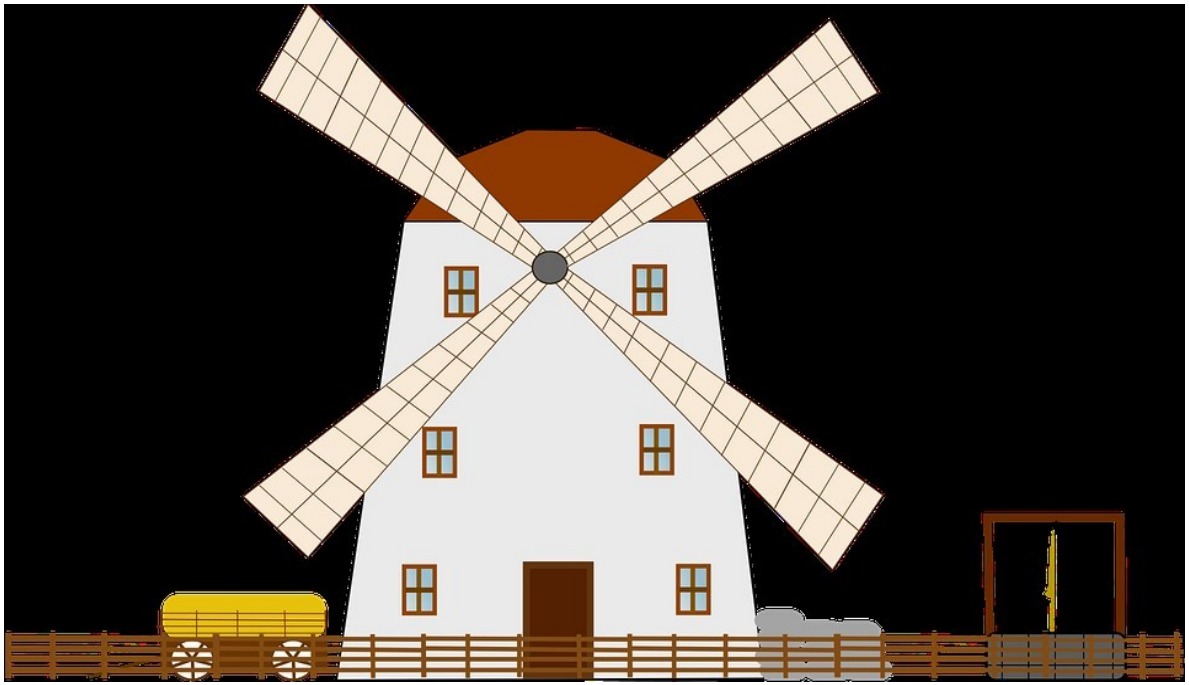

PŘECHODNÉ OBDOBÍ MECHANISMU CBAM

PŘECHODNÉ OBDOBÍ MECHANISMU CBAM

V říjnu začalo platit přechodné období pro mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích EU (Carbon Border Adjustment Mechanism – CBAM). Dovozci tak budou muset hlásit emise skleníkových plynů souvisejících s dovozem železa, oceli, cementu, hliníku, hnojiv, vodíku a elektřiny.

Během přechodného období, které má trvat do konce roku 2025, budou dovozci hlásit emise skleníkových plynů obsažených v dováženém zboží, aniž by prováděli finanční platby nebo úpravy. Své první zprávy předloží dovozci nebo nepřímí celní zástupci do 31. ledna 2024. Hlásit budou množství dovezeného zboží, přímé i nepřímé emise obsažené ve zboží a veškeré ceny uhlíku spojené s těmito emisemi. Provádění plateb by mělo začít v roce 2026.

Cílem této zkušební fáze je zajistit dovozcům, výrobcům i příslušným národním orgánům dostatek času, ve kterém mohou získat zkušenosti s administrativním postupem a shromáždit relevantní informace o vložených údajích o emisích pro upřesnění metodiky.

Evropská komise postupně upřesňuje podrobné pokyny. Přezkoumání fungování mechanismu CBAM a proveditelnost jeho rozšíření na další zboží (v odvětví EU ETS) by mělo být dokončeno ještě před začátkem plně funkčního období, tj do roku 2026.

Zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání má zabránit efektu úniku uhlíku (carbon leakage) a zároveň podpořit nacenění uhlíku v globálním měřítku, resp. přimět třetí země, aby si stanovily vlastní cenu uhlíku rámci vlastních systémů pro jeho ocenění. U výrobců mimo EU, v jejichž zemích je zavedena obdobná legislativa zahrnující cenu uhlíku, je možné náklady vycházející z mechanismu CBAM odečíst.

Největší vývozci uhlíkově náročného zboží do EU, což se týká zejména zemí BRICS, vyslovují nesouhlas a obavy z nově zaváděného mechanismu. V rámci Světové obchodní organizace (WTO) vyjádřilo několik zemí včetně Číny pochybnosti, zda je CBAM v souladu s pravidly WTO. Indie plánuje zavedení vlastní uhlíkové daně v souvislosti s vývozem do EU. Zároveň zástupci Indie avizovali požadavek na vrácení finančních částek vybraných od indických vývozců s tím, že výnos bude použit na financování indických cílů v oblasti klimatu.

Austrálie zvažuje zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání. Vyhodnocení možností a proveditelnosti australského CBAM by mělo být dokončeno do října příštího roku. Také v USA zákonodárci diskutují možnost zavedení obdobného mechanismu a jeho slučitelnost s pravidly WTO. Zároveň Spojené státy, jejichž výroba je ve srovnání se zeměmi BRICS ekologicky šetrnější, hledají možnost uplatnění výjimky.

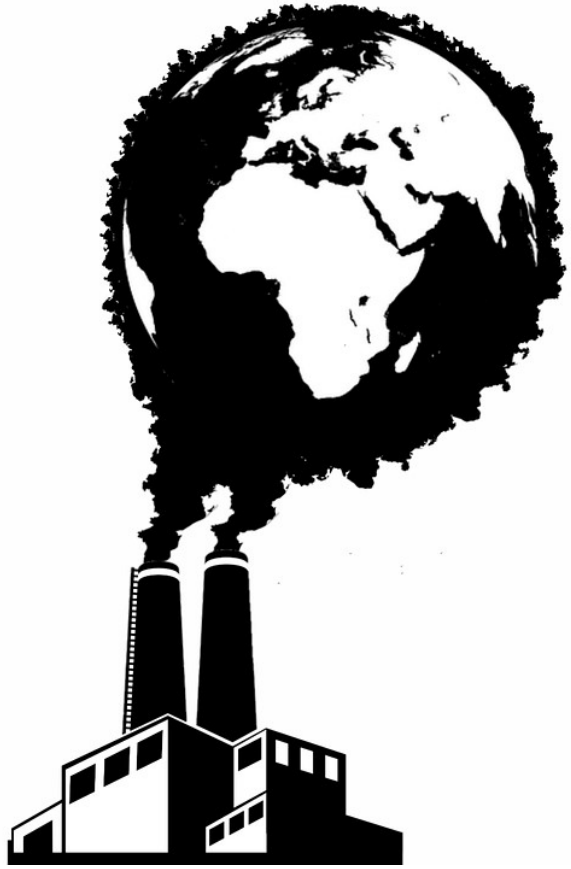

RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S KRITICKÝMI TECHNOLOGIEMI

RIZIKA SOUVISEJÍCÍ S KRITICKÝMI TECHNOLOGIEMI

Na začátku října představila Evropská komise doporučení o technologických oblastech s kritickým významem pro hospodářskou bezpečnost EU. Ze seznamu deseti kritických technologických oblastí navrhuje čtyři k aktuálnímu posouzení rizik, které by mělo společně s členskými státy proběhnout do konce letošního roku.

Doporučení vychází ze společného sdělení o Evropské strategii hospodářské bezpečnosti, které nastiňuje strategický přístup k hospodářské bezpečnosti EU. S cílem vytvořit jasnou představu o rizicích navrhli předkladatelé společného sdělení provést důkladné posouzení rizik, které rozdělují do čtyř oblastí. Říjnové doporučení se týká posouzení jednoho typu rizika, totiž rizika spojeného s bezpečností technologií a jejich únikem.

V příloze doporučení Komise předkládá seznam deseti kritických technologických oblastí a doporučuje vybrat čtyři, které vyhodnotila jako obzvláště citlivé. Konkrétně nejnaléhavější rizika spojená s bezpečností a únikem technologií spatřuje v oblastech technologií pokročilých polovodičů (vč. mikroelektroniky, vysokofrekvenčních čipů či zařízení na výrobu polovodičů), technologií umělé inteligence (vč. analýzy dat, vysoce výkonné výpočetní techniky či cloud computingu), kvantových technologií (vč. kvantové výpočetní techniky či kvantové komunikace) a biotechnologií.

Členské státy mají nyní předložit identifikaci a analýzy zranitelných míst s potencionálními negativními dopady na celou EU. Ke společnému posouzení by členské státy a Komise měly využít stávající, resp. v případě potřeby nově zřízená odborná fóra.

Komise zároveň vyzvala členské státy k otevřenému dialogu o vhodném harmonogramu a rozsahu dalšího posouzení rizik. Předpokládá se, že na základě tohoto dialogu Komise předloží další iniciativy do jara příštího roku.

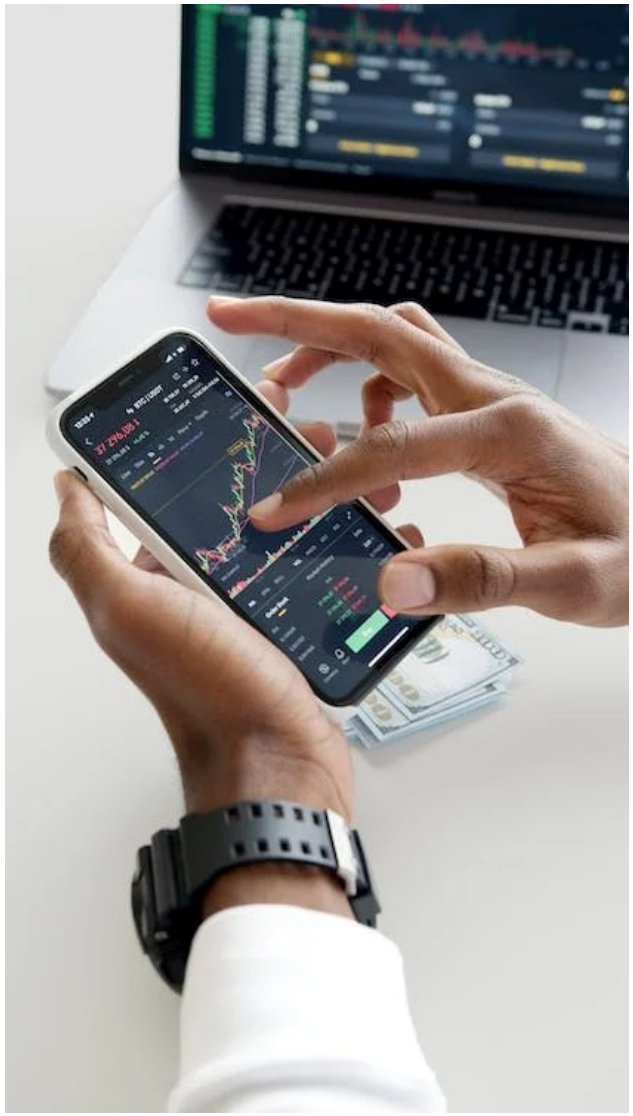

FLUOROVANÉ SKLENÍKOVÉ PLYNY

Vyjednavači Rady a Evropského parlamentu dosáhli dne 5. října politické dohody ohledně postupného ukončení používání fluorovaných skleníkových plynů (označované také jako F-plyny). Tato dohoda byla následně potvrzena v Radě v rámci Coreperu a rovněž výborem ENVI v Evropském parlamentu. F-plyny se mohou nacházet např. v chladících zařízeních, klimatizacích či v tepelných čerpadlech. Dělí se do skupin obsahujících částečně fluorované uhlovodíky (HFC), zcela fluorované uhlovodíky (PFC), fluorid sírový (SF6) a další fluorované skleníkové plyny.

Podle předběžné dohody bude spotřeba HFC do roku 2050 postupně zcela ukončena a jejich výroba, pokud jde o výrobní práva přidělená Evropskou komisí, se k roku 2036 postupně sníží na minimum. Oproti návrhu nařízení, předloženého Evropskou komisí v dubnu loňského roku, budou ze systému přidělování kvót na HFC vyňaty polovodiče. Zároveň v roce 2040 dojde k přezkumu do jaké míry je postupné ukončení spotřeby HFC proveditelné, a to i s přihlédnutím k technologickému pokroku a dostupnosti alternativ k HFC.

Znění politické dohody zavádí zákaz uvádění několika kategorií výrobků a zařízení obsahujících HFC na trh (příloha IV). Výjimky z tohoto zákazu jsou poskytovány, pokud existují obavy o bezpečnost.

Diskuse v rámci trialogu se do značné míry soustředila na to, zda zákaz F-plynů, resp. tepelných čerpadel obsahujících F-plyny, nenaruší plány REPowerEU. Vyjednávači evropských institucí se shodli na úplném zákazu uvádění na trh malých tepelných

čerpadel (méně jak 12 kW) a klimatizačních zařízení s jednou vnitřní jednotkou, které obsahují F-plyny s potenciálem globálního oteplování (global warming potential - GWP) nejméně 150, a to počínaje rokem 2027. K úplnému ukončení jejich používání by mělo dojít v roce 2032. Pokud by však navrhované zákazy ohrozily dosažení cíle pro zavádění tepelných čerpadel, jehož plnění je požadováno v rámci plánu REPowerEU, zahrnuje dohoda možnost uvolnit omezené množství kvót pro tepelná čerpadla.

Předběžná dohoda rovněž stanoví nový zákaz rozvaděčů středního napětí využívajících F-plyny s postupným vyřazováním do roku 2030 a zákaz vysokonapěťových rozvaděčů do roku 2032. V souvislosti s tímto zákazem zavádí tzv. kaskádový princip, který umožňuje výjimky ze zákazů v závislosti na nabídkovém řízení pro alternativy F-plynů. Pro spínací zařízení vysokého napětí je zahrnuta možnost (jako krajní řešení v rámci kaskádového principu) využívat skleníkový plyn SF6 s vysokým GWP. Zároveň jsou doplněna ochranná opatření, aby se zabránilo tomu, že by tyto zákazy ohrozily fungování elektrizačních soustav.

KLIMATICKÝ CÍL DO ROKU 2040

Předsedkyně Evropské komise ve svém každoročním projevu o stavu Unie uvedla, že Zelená dohoda vstupuje do další fáze zaměřené na průmyslovou politiku. Jaké konkrétní cíle a opatření hodlá Komise v této souvislosti navrhnout se dotazovali europoslanci během slyšení v Evropském parlamentu, když „grilovali" adepty na portfolio Zelené dohody.

Agendu, kterou měl dříve v Evropské komisi na starosti Frans Timmermans, si rozdělili Wopke Hoekstra ve funkci nizozemského komisaře pro opatření v oblasti klimatu a místopředseda EK Maroš Šefčovič, který nově zastává funkci výkonného místopředsedy pro Zelenou dohodu.

Během slyšení, která se uskutečnila 2. a 3. října, oba kandidáti odpovídali na dotazy europoslanců ohledně plnění Zelené dohody. Místopředseda EK Šefčovič zdůraznil potřebu „urychleně a s odvahou" dokončit práci na Zelené dohodě a zajistit řádnou implementaci již dohodnutých legislativních opatření. Zároveň zdůraznil globální rozměr evropské Zelené dohody a význam většího zapojení průmyslu. Zmínil také řadu připravovaných nových návrhů, včetně klimatického cíle pro rok 2040, který by měl být předložen na začátku příštího roku.

Europoslanci v této souvislosti požadovali, aby Komise v návrhu klimatického cíle pro rok 2040 zohlednila doporučení Evropského vědeckého poradního výboru pro klimatické změny. Zpráva vědeckého poradního výboru uvádí, že pro dosažení udržitelné budoucnosti je třeba, aby EU usilovala o snížení čistých emisí o 90 až 95 % do roku 2040 (ve srovnání s úrovněmi z roku 1990).

Nastavení klimatického cíle do roku 2040 se v diskusi stalo jedním z určujících témat. Europoslance zajímalo, do jaké míry bude Komise zohledňovat i méně ambiciózní scénáře. Se záměrem získat jistotu, zda oba kandidáti hodlají vzít v úvahu doporučení vědců, si nakonec vyžádali písemné odpovědi na doplňující otázky.

Místopředseda EK ve své písemné odpovědi potvrdil, že práce na posouzení dopadů cíle v oblasti klimatu do roku 2040 v současné době již probíhají. Komise vezme v potaz doporučení Evropského vědeckého poradního výboru pro klimatické změny. Na tomto základě bude hájit cíl alespoň 90% čistého snížení emisí. Podle Šefčoviče je však nezbytné vyhodnotit i další scénáře. Proto se Komise bude zabývat také relevantními scénáři, které vědecká rada neidentifikovala.

Za předpokladu, že se EU podaří do roku 2030 snížit emise o 55 %, pak cíl pro rok 2040 stanovuje jasnou trajektorii pro příští desetiletí. Šefčovič upozorňuje, že této trajektorii musí odpovídat i úsilí členských států, resp. národně stanovené příspěvky (Nationally Determined Contributions - NDC) pro rok 2035. Komise očekává, že podle předpokladu může úplná implementace balíčku Fit for 55 umožnit dosažení 57% snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030. Je připravena spolupracovat s členskými státy na zajištění dostatečných NDC pro rok 2035.

Evropský parlament oba kandidáty v jejich nových funkcích potvrdil na plenárním zasedání dne 5. října.

VÝZVY SEKTORU OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE

V sektoru energetiky čelí Evropa potřebě zajistit bezpečné a dostupné dodávky energie pro své občany a podniky a zároveň nepopiratelně roste segment obnovitelných zdrojů energie (OZE), především pak solární energie. Tomuto tématu se v posledních několika týdnech věnovaly rovnou dvě konference pořádané v Bruselu, přičemž každá se zabývala odlišnými potřebami sektoru OZE.

První konference se zaměřila na podporu evropského hodnotového řetězce OZE. Druhá, s názvem Solar Connection, se zabývala rostoucím významem solární energie a výzvami, které představuje pro evropskou síťovou soustavu. V tomto článku shrneme hlavní poznatky z těchto dvou akcí a jejich důsledky pro budoucnost obnovitelné energie v Evropě.

Propagace hodnotového řetězce EU v oblasti OZE

Akce pořádaná zpravodajským serverem Politico a portugalskou energetickou společností EDP byla vedena nutností podpořit evropský sektor OZE, který v současné době čelí mnoha výzvám. Miguel Stilwell de Andrade, generální ředitel společnosti EDP, zdůraznil zásadní roli obnovitelných zdrojů energie v úsilí EU o dekarbonizaci. Připomněl však "dokonalou bouři, kterou představují nadbytečné výrobní kapacity v Číně a klesající ceny energie v EU", což vše, podle jeho slov, postavilo evropský sektor OZE na pokraj kolapsu. Ke zmírnění této krize Stilwell de Andrade vyzval k přijetí mimořádných opatření, včetně urychlení povolovacích procesů a vložení veřejných prostředků do odvětví OZE.

Giles Dickson, generální tajemník asociace Windeurope, zdůraznil naléhavou potřebu veřejných prostředků na podporu odvětví větrné energie v EU, které trpí nedostatkem finančních zdrojů. Vyzval rovněž k evropskému zásahu při řešení údajného porušování pravidel OECD ze strany Číny.

Walburga Hemetsberger, generální ředitelka asociace Solarpower Europe, zdůraznila význam diverzifikovaného dodavatelského řetězce, aby se zabránilo přílišné závislosti na čínském dovozu. Vyzvala k neopakování minulých chyb v podobě uvalení dovozních cel a zdůraznila potřebu modernizace sítě a podpory hybridních projektů.

Kadri Simson, komisařka pro energetiku, vyjádřila výhrady k injekci dalších finančních prostředků EU do sektoru OZE s odkazem na omezené veřejné zdroje. Místo toho zdůraznila význam již existujících fondů a případné možnosti státní pomoci ze strany jednotlivých členských států.

Poslanec Evropského parlamentu Nicolás González Casares se vyslovil pro urychlení domácí výroby OZE a otevřenou diskusi o vyšetřování obchodních praktik Číny.

Solar Connection: rozvoj elektrifikační soustavy pro integraci OZE

Panel Solar Connection, který se konal v Evropském parlamentu, se zabýval rychle rostoucím významem solární energie v Evropě. Evropská komise si klade za cíl dosáhnout do roku 2030 instalovaného výkonu fotovoltaických elektráren ve výši 600 GW a Mezinárodní energetická agentura předpovídá, že v roce 2023 bude potřeba 60 GW nových fotovoltaických instalací, aby se nahradil výpadek ruského dovozu. Tento růst přináší revoluci v pojetí evropské energetiky, ale také nové výzvy – především pro sítě.

Kristian Ruby, generální tajemník asociace Eurelectric, zdůraznil význam modernizace a rozvoje sítí pro úspěšnou integraci obnovitelných zdrojů do energetického mixu. Zástupci asociace Solarpower Europe zdůraznili, že postupy připojení k síti významně

ovlivňují ekonomiku solárních projektů a mohou zapříčinit přetížení sítě. Vzhledem k množství solárních projektů, které v Evropě čekají na připojení, vyžaduje modernizace sítí značné investice a větší flexibilitu. Podle Solarpower Europe bude dosažení modernizace sítě do roku 2030 vyžadovat roční investice ve výši 38 miliard eur a sedminásobné zvýšení nástrojů flexibility sítě do roku 2050.

ČISTÉ NULOVÉ EMISE V ENERGETICKÉM SEKTORU

ČISTÉ NULOVÉ EMISE V ENERGETICKÉM SEKTORU

Mezinárodní agentura pro energii (IEA) představila na konci letošního září aktualizovanou zprávu s názvem „Net Zero by 2050: A Roadmap for the Global Energy Sector". Tato zpráva byla poprvé publikována v roce 2021. Od této doby prošel energetický sektor mnoha zásadními změnami. Na základě posledních dat reflektujících technologický vývoj, změny na trzích i v politice vytvořila IEA aktualizovanou verzi původního scénáře, jehož cílem je dosáhnout do roku 2050 čistých nulových emisí v energetickém sektoru, a tím napomoci k udržení maximálního nárůstu teploty o 1,5 °C.

Jaké jsou hlavní závěry publikované v aktualizované zprávě?

Autoři zastávají názor, že stále existuje šance omezit globální navýšení teploty na hranici 1,5 °C. Nezbytnost tohoto úsilí byla nedávno podtržena a zvýrazněna skutečností, že letošní červenec a srpen byly vůbec nejteplejšími měsíci v historii planety Země. Dopady klimatických změn narůstají a stávají se závažnějšími a vědci varují, že bez dalších změn hrozí lidstvu velmi závažné problémy. Zpráva uvádí, že v roce 2022 bylo z energetiky do ovzduší vypuštěno 37 miliard tun emisí oxidu uhličitého (CO_2), což je rekordní množství v historii - a také o 1 % více než v období před pandemií Covidu-19. Na druhou stranu se očekává kulminace těchto hodnot do konce současné dekády a poté (spolu s pádem poptávky po uhlí, ropě a zemním plynu) jejich další pokles.

Jak k tomuto cíli přispívá sama energetika, resp. energetická politika?

Vlády napříč světem, mimo jiné v souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině, oznamují nová opatření, směřující k posílení širokého spektra čistých energetických zdrojů. Průmysl tento trend dobře zachytil a je se svými investicemi schopen zajišťovat jejich uskutečnění. Autoři aktualizované zprávy například velmi pozitivně hodnotí vývoj, kterým v uplynulých dvou letech prochází fotovoltaický sektor. V případě, že se podaří plně implementovat aktuálně ohlášená rozšíření výrobních kapacit pro solární fotovoltaiku a baterie, došlo by již v roce 2030 k naplnění aktualizovaných cílů v této oblasti. Oproti původní zprávě se také výrazně snížil odhad podílu aktuálně neznámých nebo na trhu dosud nedostupných technologií. Dle dřívějších předpokladů měly takové technologie potenciálně zajistit až 50% snížení emisí do roku 2050, v současnosti je to již jen 35 %. Tento ukazatel je sice třeba brát s nutnou rezervou, nicméně vzhledem k tempu vývoje dostupnosti potřebných technologií stojí takový pokles odhadu za zaznamenání.

Co musí být obecně vykonáno pro dosažení dostatečného pokroku na cestě k čisté energetice?

Zcela zásadním motorem pokroku je masivní navýšení investic do energetického sektoru budoucnosti. Zatímco v letošním roce putuje do čisté energetiky (již tak) rekordních 1,8 bilionů dolarů, pro udržení se na trase vytyčené scénářem IEA je nezbytné financovat rozvoj částkou 4,5 bilionů dolarů ročně, a to do brzkých 30. let 21. století. Největší nárůst je přitom zapotřebí v zemích s rozvíjející se a rozvojovou ekonomikou (80 – 100 miliard dolarů). Tyto prostředky musí směřovat na posilování obnovitelných zdrojů energetiky (OZE), zvyšování energetické účinnosti, snižování emisí metanu a navyšování elektrifikace. Při využití aktuálně známých

technologií tyto kroky povedou k redukci emisí o více než 80 %.

Jak lze podle IEA konkrétně přispět k naplnění cílů stanovených v aktualizované zprávě?

Aktualizovaná zpráva obsahuje řadu konkrétních požadavků, jak dosáhnout naplnění cílů v této zprávě obsažených. Je zapotřebí do roku 2030 ztrojnásobit globální kapacitu obnovitelných zdrojů energie (na 11 000 GW). Dalším konkrétním cílem je zdvojnásobení roční míry snižování energetické náročnosti ve stejné lhůtě, což by mělo vést k úspoře energetického ekvivalentu veškeré dnešní spotřeby ropy v silniční dopravě. Zhruba pětinu redukce emisí by měl zajistit rozvoj takových technologií, jako jsou elektromobily a tepelná čerpadla.
V případě udržení aktuálního trendu prodeje elektromobilů by v roce 2030 měla tato vozidla tvořit až dvě třetiny celkového prodeje nových vozů, což je podle scénáře IEA kritický milník. Prodeje tepelných čerpadel v roce 2022 celosvětově vzrostly o 11 %, přičemž na řadě trhů, zejména v zemích Evropské unie, již tento nárůst atakuje požadovanou hranici 20% nárůstu. Emise metanu z energetického sektoru by do roku 2030 měly klesnout o 75 %. Studie vyčíslila náklady na redukci emisí metanu z ropy a zemního plynu na 75 miliard dolarů, což jsou zhruba 2 % čistých příjmů (net income) ropného a plynárenského průmyslu. Poměrně razantní musí být také rozvoj nových přenosových a distribučních sítí elektřiny. Do roku 2030 se musí ročně rozšířit o přibližně 2 miliony kilometrů. Mezi další úkoly patří inovace v oblastech zachycování, využívání a skladování uhlíku, využívání vodíku a paliv na bázi vodíku nebo udržitelné bioenergie.